

Burgemeester en Wethouders

Retouradres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Gemeenteraad Leiden

Gemeente Leiden
Bezoekadres Stadskantoor
Bargelaan 190
Postadres Postbus 9100
2300 PC Leiden
Telefoon 14071
E-Mail
Website www.leiden.nl/gemeente

Datum 21 januari 2021
Ons kenmerk Z/20/1607090
Onderwerp Puntensysteem voor natuurinclusief bouwen

Contactpersoon D. Smeets
Doorkiesnummer 5178

Geachte leden van de raad,

In het voorjaar van 2019 heeft wethouder Spijker middels een brief (Z/19/1371227) naar uw raad gecommuniceerd dat ze kennis had genomen van het Haags puntensysteem voor groen- en natuurinclusief bouwen. Door middel van een informele consultatie heeft ze de vraag gesteld of het wenselijk geacht werd dit voorbeeld van onze Haagse collega's te vertalen naar een Leidse variant. Het antwoord daarop was positief.

Het college is begin 2020 aan de slag gegaan met een ecologisch advies (Z/19/1462156) van de stadsecoloog, genaamd 'Ecologische kansen in de gemeente Leiden, investeren in een basiskwaliteit natuur'. Hierin zijn 31 deeladviezen opgenomen, waarbij deeladvies 5 gaat over het ontwikkelen van een standaard voor natuurinclusief bouwen: de gemeente ontwikkelt een sterk impuls voor natuurinclusief bouwen. Deeladvies 3.II stelt dat bij nieuwbouw randvoorwaarden dienen te worden gesteld aan het verlichtingsplan, verankerd in beleid, met als doel om het onnodig aanlichten van de openbare ruimte te voorkomen.

Het college deelt deze ambities als onderdeel van 'duurzame verstedelijking'. Ze gelooft er in dat er veel mogelijk is als er in de planvorming vroegtijdig rekening wordt gehouden met ecologie. Daarbij wordt gedacht aan het in stand houden van huidige natuurwaarden, aanleg van veel groene ruimte en verbindingen (denk aan groen op maaiveld, groene daken en groene gevels), het creëren van nestelmogelijkheden voor vleermuizen en vogels, etc. Daarnaast trekken de gemeente, de Universiteit Leiden en Naturalis samen op in het project BiodiverCities. Leiden is in mei 2020 geselecteerd als een van de tien steden voor dit Europese project. Het heeft als doel de leefbaarheid in de steden te verbeteren, onder andere door de ontwikkeling van een groene infrastructuur en het vergroten van de biodiversiteit. Een uitwerking van bovenstaande in mogelijke regels en een puntensysteem voor natuurinclusief bouwen zijn het afgelopen jaar grondig onderzocht, waarbij het puntensysteem van Den Haag als leidend voorbeeld is genomen.

Het resultaat: een Leids puntensysteem voor natuurinclusief bouwen

Het onderzoek naar een Leidse variant van een puntensysteem voor natuurinclusief bouwen bestond uit twee parallelle sporen: (1) een wetenschappelijk onderzoek door een

masterstudent die voor haar afstudeeronderzoek van de masteropleiding 'Industrial Ecology' heeft gekeken naar de toepassing van puntensystemen voor natuurinclusief bouwen en de mogelijke vertaling hiervan naar Leiden (bijlage 1). En (2) een praktische realisatie van een Leids puntensysteem in samenwerking met adviesbureau Arcadis, dat eerder ook het puntensysteem voor de gemeente Den Haag heeft opgezet.

Dit heeft geresulteerd in een Leids puntensysteem voor natuurinclusief bouwen (bijlagen 2a, 2b en 2c), dat enerzijds bestaat uit een ruimtelijke kapstok en anderzijds uit een plan (met maatregelen en punten) voor natuurinclusief bouwen in brede zin (gebouw en omgeving) met een focus op (her)ontwikkeling van stedelijk gebied, nieuwbouw en stedelijke verdichting. Voor gemeente Leiden gaat het daarbij om de combinatie van twee bestaande benaderingen, namelijk de specifieke focus op Leidse soorten en het gebruik van de bestaande wijktypen uit het (ambtelijke) afwegingsinstrument duurzaamheid.

De uitgangspunten en doelen van het puntensysteem:

- Het puntensysteem is te gebruiken als een eenvoudig, concreet, meetbaar en ambitieus instrument ('*ecologie voor dummies*'), waarbij we handelen volgens het principe 'pas toe of leg uit' zoals gesteld in het coalitieakkoord;
- De meerwaarde voor mens en natuur staat steeds voorop. Het gaat om een effectieve en duurzame bijdrage aan het stedelijke ecosysteem rekening houdend met de ruimtelijke context. Leiden heeft een grote verdichtingsopgave en hiermee is ook het groen in, op en aan gebouwen van groot belang voor de leefbaarheid en het ecologisch functioneren van de stad.;
- De gemeente wil ook de inwoners van Leiden, woningbouwcorporaties en bedrijven inspireren en stimuleren om zelf aan de slag te gaan met maatregelen. De ambities en doelen voor klimaat, vergroenen en biodiversiteit zijn veelal samenhangend en overlappend. Om elkaars werking te versterken worden ze als één opgave behandeld. Een puntensysteem helpt daarbij;
- Bij natuurinclusief bouwen gaat het enerzijds om het verbeteren van de leefomstandigheden van 'gebouwgebonden' soorten. Dit zijn volgens de Wet Natuurbescherming beschermde soorten die onder druk staan doordat gebouwen tegenwoordig beter geïsoleerd en anders ontworpen worden. Daarom wil de gemeente het natuurinclusief bouwen bij nieuwbouw contextgevoeliger invullen, waarderen en stimuleren.
- Het puntensysteem kan gebruikt worden voor de toekomstige belangenafweging in het kader van de Omgevingswet (naar verwachting in werking vanaf 1 januari 2022);
- Het puntensysteem is te gebruiken als meetinstrument voor bestuurders, beleid, inwoners en bedrijven voor vaststellen huidige en gewenste situatie in wijken.

Toepasbaarheid en vervolgproces

Het is de nadrukkelijke wens van het college om duurzaam bouwen, en in dit geval natuurinclusief bouwen, te stimuleren. Hiervoor zijn instrumenten voorhanden, maar het rechtens afdwingbaar maken van dit soort duurzaamheidseisen behoort niet tot de mogelijkheden. Gemeenten mogen geen extra eisen stellen naast de minimeisen op het gebied van bruikbaarheid, veiligheid, gezondheid, energiezuinigheid en milieu uit het Bouwbesluit. Dit betekent dat het de gemeente niet toegestaan is om in een overeenkomst of via gronduitgifte (de privaatrechtelijke weg) alsnog aanvullende (duurzaamheids)eisen te

stellen. Dit is in strijd met artikel 122 Woningwet, waarin staat dat de gemeente 'geen rechtshandelingen naar burgerlijk recht mag verrichten ten aanzien van onderwerpen waarin bij of krachtens het Bouwbesluit wordt voorzien.' De privaatrechtelijke weg biedt derhalve geen uitkomst.

Het verplicht stellen van het gebruik van het puntensysteem aan een ontwikkelaar is daarom dus ook niet mogelijk. Echter zijn er diverse andere mogelijkheden waarmee natuurinclusief bouwen door middel van dit systeem een extra stimulans kan krijgen:

1. Door middel van de inzet van het puntensysteem ter inspiratie;
2. Door middel van verankering in beleidsregels;
3. Door middel van koppeling van het systeem aan het instrumentarium van de Omgevingswet.

Deze laatste optie is op dit moment het meest voor de hand liggend, omdat we ons in een fase bevinden waarin we toewerken naar de implementatie van de Omgevingswet. In de pilot voor het opstellen van een Omgevingsplan voor Leiden Zuidwest wordt de komende maanden verkend en onderzocht wat een juiste positionering van het puntensysteem is en hoe we dit juridisch kunnen gaan verankeren.

In de tussentijd wordt er een testfase ingesteld voor het puntensysteem zelf. Door middel van toepassing in een aantal projecten wordt er onderzocht of het puntensysteem werkbaar en doeltreffend is. De *lessons learned* uit deze pilots worden meegenomen in de verdere ontwikkeling en implementatie.

Ook wordt er met een brede blik gekeken naar de integratie en/ of koppeling met andere duurzaamheidsthema's, zoals energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Op termijn is het wellicht wenselijk om ook deze thema's te integreren in een dergelijk puntensysteem. Dit vergt echter nog enige studie en zal daarom op termijn verder bekeken worden.

Concreet

Conform het ecologisch advies verdienen indicatorsoorten bijzondere aandacht in het puntensysteem. Enkele daarvan lichten we graag uit: vijf soorten die staan voor ecologische kwaliteit in onze gemeente. Het puntensysteem voorziet in meer leefgebied van deze dieren, die weer een veel breder pallet aan planten en dieren vertegenwoordigen. Het succes van de onderstaande soorten weerspiegelt het succes van een natuurinclusieve stad, waar ruimte is voor mens én natuur. Het gaat om de volgende indicatorsoorten:

- Het icarusblauwtje: past bij kruidenrijk grasland, zowel op straatniveau als op de groene daken;
- De huismus: afhankelijk van een toegankelijke bebouwing en een groene omgeving plus dak, met struiken en spontane kruiden;
- De gewone dwergvleermuis: te vinden bij toegankelijke bebouwing met weinig lichtvervuiling, profiteert van ecologisch groen en blauw in de omgeving;
- De bloedrode heidelibel: staat voor een natuurlijke oeverinrichting en een goede waterkwaliteit
- De egel: afhankelijk van een netwerk van verbonden groenstructuren.

Tenslotte is het uiteraard zeer inspirerend en nuttig om aan Leidenaren te laten zien dat de gemeente daadkrachtig aan de slag is met natuur en ecologie in onze dichtbebouwde stad. Om ontwikkelaars te laten zien dat we dit een belangrijk thema vinden en ze kennis te laten maken met het puntensysteem, wordt er een inspirerende folder ontwikkeld.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Leiden,
de Secretaris, de Burgemeester,

Bijlagen:

1. Samenvatting masterthesis Eva Loopik over een Leids puntensysteem voor natuurinclusief bouwen
2. Leids puntensysteem voor natuurinclusief bouwen
  - a. Leids puntensysteem
  - b. Lijst met maatregelen
  - c. Maatregelen totaaloverzicht